

Il descria astfel: „Un manuscris românesc, parte cu caractere cirilice, parte cu latine, fără titlu, care s-ar putea suplini astfel: *Carte de medicină pentru țărani, cu privire la morburile de care suferă dinșii*. În folio 256 l., Ms. autograf de Samuil Vulcan.” (B.A.R., Ms. rom. 397, f. 62). În fine, alături de alte date, N. Densușianu mai înregistrează prezența în 1878 la Orădea a unui „*Catehism despre năravuri pentru sătean*”, în folio, 95 p., considerându-l tot un manuscris autograf al episcopului Samuil Vulcan, pe care de asemeni nu l-a cuprins în studiul publicat în *Analele Academiei*, iar în 1923 Iacob Radu nu l-a mai găsit, rămânând astfel inedit.

Am făcut această paranteză în cadrul prezentei note bibliografice, deoarece dezvăluirile aduse (interesante, credem, pentru cercetătorii iluminismului românesc) ne-au fost prilejuite și ușurate chiar de apariția cărții lui Gabriel Ștrempel, dovădindu-se în mod concret utilitatea deosebită a acestui instrument de lucru.

Așteptăm cu același interes apariția volumelor următoare ale acestei lucrări.

FLORIAN DUDAȘ

ION LUNGU,

Școala ardeleană, mișcare ideologică națională iluministă,

Editura Minerva, București, 1978, 505 p

Cercetător cu vechi state de serviciu în cercetarea iluminismului românesc, Ion Lungu își publică în Editura Minerva rezultatele unei cercetări de peste un sfert de secol, veritabilă sinteză a ideologiei *Școlii ardelenice*, așa după cum își propune și autorul în capitolul introductiv și îndeplinit în cea mai mare parte.

Exegeza cercetătorului clujean debutează cu o severă analiză a literaturii dedicate *Școlii ardelenice* și iluminismului românesc în general, cit și a pozițiilor *pro* și *contra* a unor istorici și oameni de cultură, față de școala transilvăneană. Ceea ce este remarcabil în atitudinea autorului este sinceritatea față de opera unor cercetători, dar și a sa însăși, impunându-și o reexaminare critică a propriilor investigații „... nu din considerente subiective, conjuncturale, nici pentru a relativiza concluziile anterioare, ci în lumina exigențelor obiective ale procesului de cunoaștere”. Și este firesc, având în vedere explozia de lucrări dedicate iluminismului românesc, Ion Lungu consemnând numele a nu mai puțin de 39 cercetători consacrați, specializați, sau care s-au ocupat numai tangential de această problematică în ultimele două decenii.

De formație filosof, fost student al lui Lucian Blaga, autorul abordează ideologia *Școlii ardelenice* situându-se deschis pe pozițiile materialismului dialectic și istoric în interpretarea mișcării de idei a epocii. Primul deziderat al cărții îl constituie — cum era și firesc — definirea locului și rolului *Școlii ardelenice*, ca mișcare ideologică în istoria culturală și a ideilor din Transilvania și a întregii țări, apoi raporturile ei cu mișcarea ideologică europeană „... fără concesiilor față de teoria «filiației de idei»...”, cum își propunea autorul în capitolul introductiv. În fine, al treilea deziderat îl constituie cercetarea moștenirii culturale a *Școlii ardelenice*, firește o valorificare critică și nu o preluare a ei nediferențiată. Structura echilibrată a cărții, analiza sistematică și energică, nervul stilului, precizia și competența interpretării textelor nu poate însă acoperi unele lacune: limitarea exegezei unei *mișcări* ideologice *naționale* la scrierile a patru corifei, indiferent de valoarea acestora, expedierea raporturilor dintre *Școala ardeleană* și unele forme ale iluminismului european, altele decît cele austriece și franceze, etc., iar sfîrșitul brutal al cărții ne îndeamnă să suspectăm unele cauze subiective, o limitare arbitrară și fără sens a spațiului tipografic din partea editurii. De asemenea, se resimte lipsa concluziilor autorului.

Oricum, sinteza ideologiei *Școlii ardelenice* realizată de Ion Lungu reprezintă încă un pas spre sinteza monografică exhaustivă anunțată deja de Editura Minerva.

GHEORGHE GORUN